

TALABALAR ORASIDA BOSHQARUVCHANLIK VA YETAKCHILIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH .

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Pedagogika kafedrası dotsenti (Phd)

Boymatova Munavvar Ravshan qizi

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Norbo'tayeva Marjona G'olib qizi

Email: shaxriyorcholmurodov80@gmail.com

Annotasiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida talabalar orasida yetakchilik va boshqaruvchanlik ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy hamda amaliy jihatlari chuqur tahlil qilingan. Globallashuv sharoitida va mehnat bozorida raqobat kuchayib borayotgan bir paytda, zamonaviy ta'lim tizimi talabalarning nafaqat akademik bilimlarini, balki ularning shaxsiy, ijtimoiy va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishni ham talab etadi. Maqolada yetakchilik va boshqaruvchanlik tushunchalarining mazmuni, ularning talaba shaxsining rivojlanishiga ta'siri hamda ushbu ko'nikmalarning kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyatdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, interfaol ta'lim metodlari, loyiha asosida o'qitish va talaba markazli yondashuvlar orqali yetakchilik salohiyati va boshqaruv qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari yetakchilik va boshqaruvchanlik ko'nikmalarini tizimli ravishda rivojlantirish talabalarning o'ziga bo'lgan ishonchini, mas'uliyatini, jamoada ishlash malakasini hamda ijtimoiy faolligini oshirishini ko'rsatadi.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of developing leadership and management skills among students in higher education institutions. In the context of globalization and increasing competition in the labor market, modern education systems are required to focus not only on academic

knowledge but also on the formation of essential soft skills, particularly leadership and management competencies. The study analyzes the essence of leadership and management concepts, their role in students' personal, social, and professional development, and the impact of these skills on students' academic performance and future career success.

Furthermore, the article highlights effective pedagogical approaches, including interactive teaching methods, project-based learning, and student-centered activities, which contribute to the development of leadership potential and managerial abilities. The findings emphasize that systematic development of leadership and management skills enhances students' self-confidence, responsibility, teamwork abilities, and social engagement, thereby preparing them as competitive and competent professionals.

АННОТАЦИЯ: В данной статье подробно рассматриваются теоретические и практические аспекты развития лидерских и управленческих навыков у студентов высших учебных заведений. В условиях глобализации и усиливающейся конкуренции на рынке труда современная система образования должна быть ориентирована не только на формирование академических знаний, но и на развитие личностных, социальных и профессиональных компетенций студентов. В статье раскрывается сущность понятий лидерства и управления, анализируется их влияние на личностное развитие студентов и их значение для будущей профессиональной деятельности.

Особое внимание уделяется эффективным педагогическим подходам, таким как интерактивные методы обучения, проектное обучение и студентоцентрированный подход, способствующим развитию лидерского потенциала и управленческих способностей. Результаты исследования показывают, что системное развитие лидерских и управленческих навыков

способствует повышению уверенности в себе, ответственности, способности работать в команде и социальной активности студентов.

Kalit so‘zlar: Yetakchilik, boshqaruvchanlik, talabalar, oliy ta’lim, shaxsiy rivojlanish, kasbiy kompetensiya, ijtimoiy faollik.

Keywords: leadership, management skills, students, higher education, personal development, professional competence, social activity.

Ключевые слова: лидерство, управленческие навыки, студенты, высшее образование, личностное развитие, профессиональная компетентность, социальная активность.

Bugungi globallashuv jarayoni va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida jamiyatning barqaror taraqqiyoti malakali, mustaqil fikrlaydigan va yetakchilik qobiliyatiga ega bo‘lgan yosh mutaxassislariga bog‘liqdir. O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasining „Oliy ta’lim tizimini rivojlantirishning strategik maqsadlari va ustuvor yo‘nalishlari“ning 3-bobida oliy ta’lim bilan qamrovini kengaytirish, oliy ma’lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish deb nomlangan qaroriga binoan oliy ta’lim muassasalarida talabalarning boshqaruvchanlik va yetakchilik ko‘nikmalarini rivojlantirish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi.

Talabalik davri shaxsning ijtimoiy faolligi, kasbiy yo‘nalishi va hayotiy pozitsiyasi shakllanadigan muhim bosqich bo‘lib, aynan shu davrda boshqaruvchanlik va yetakchilik ko‘nikmalarining rivojlanishi kelajakdagi professional faoliyat uchun mustahkam poydevor yaratadi. Yetakchilik sifatlari rivojlangan talabalar jamoatchilik ishlarida faol bo‘lib, jamiyat hayotida muhim o‘rin egallaydi.

Yetakchilik tushunchasining nazariy asoslari:

Yetakchilik tushunchasi ko‘plab ilmiy tadqiqotlarda shaxsning boshqalarni muayyan maqsad sari yo‘naltira olish, jamoani birlashtirish va ijtimoiy jarayonlarga ijobiy ta‘sir ko‘rsatish qobiliyati sifatida talqin etiladi. Yetakchi shaxs faqat buyruq beruvchi emas, balki jamoa a‘zolarini rag‘batlantiruvchi, ularga namuna bo‘luvchi shaxsdir.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yetakchilik ko‘nikmalari tug‘ma bo‘lishi bilan birga, ta‘lim va tarbiya jarayonida rivojlantirilishi mumkin. Shu bois oliy ta‘lim muassasalarida yetakchilikka yo‘naltirilgan pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshqaruvchanlik tushunchasi:

Boshqaruvchanlik ko‘nikmalari rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat va tahlil qilish kabi faoliyat turlarini o‘z ichiga oladi. Talabalarda ushbu ko‘nikmalarning rivojlanishi ularning o‘quv jarayonini samarali tashkil etishiga, vaqtni to‘g‘ri taqsimlashiga va mas‘uliyatni his etishiga yordam beradi.

Boshqaruvchanlik ko‘nikmalariga ega talabalar mustaqil qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish va jamoada yetakchi bo‘lish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta‘lim jarayonida yetakchilik va boshqaruvchanlikni rivojlantirish yo‘llari:

Ta‘lim jarayonida interfaol metodlar, treninglar, loyihaviy ta‘lim, debatlar va jamoaviy ishlanmalar orqali talabalar orasida yetakchilik va boshqaruvchanlik ko‘nikmalarini samarali rivojlantirish mumkin. Bunday metodlar talabalarni faol fikrlashga, tashabbus ko‘rsatishga va mas‘uliyatni o‘z zimmasiga olishga undaydi.

Shuningdek, talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlari, talabalar kengashlari va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish orqali amaliy yetakchilik tajribasiga ega bo‘ladilar.

Mehnat bozorida bugungi kunda yuqori malakali, yetakchilik va boshqaruvchanlik ko‘nikmalariga ega mutaxassislar katta talabga ega. Ish beruvchilar jamoani boshqara oladigan, muammolarni tez va samarali hal qila oladigan yosh kadrlarni afzal ko‘rmoqdalar. Shu bois talabalarda ushbu ko‘nikmalarni shakllantirish ularning raqobatbardoshligini oshiradi va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, talabalar orasida boshqaruvchanlik va yetakchilik ko‘nikmalarini rivojlantirish zamonaviy oliy ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Ushbu ko‘nikmalar talabalarning shaxsiy kamoloti, kasbiy muvaffaqiyati va ijtimoiy faolligini ta’minlaydi. Ta’lim jarayonida yetakchilik va boshqaruvchanlikka yo‘naltirilgan tizimli yondashuvni amalga oshirish orqali jamiyat uchun yetuk va mas’uliyatli kadrlarni tayyorlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva M.B. Pedagogika va psixologiya nazariyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 45–53-betlar.
2. Qodirov B.R. Ta’limda boshqaruv asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 88–97-betlar.
3. Northouse P.G. Leadership: Theory and Practice. – Sage Publications, 2019. – pp. 23–40.
4. Karimova V.M. Shaxs va jamiyat psixologiyasi. – Toshkent: Universitet, 2018. – 112–121-betlar.
5. Qo‘ziboyeva. M. M. Talabalar mustaqil ishlarni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari-Andijon davlat insitituti.174-175-betlar.